

736 J. A. VON ESSEN – J. V. SNELLMAN 7.IX 1867
 HUB, JVS handskriftssamling

Wärdaste Bror!

Det är med half förtviflan jag sätter mig ner för att bekräfta den sorgliga nyheten, hvilken jag förmodar embetet redan hafva per telegraf meddelat Dig, att natten mellan den 3 och 4. i denna månad med skoningslös hand sköflade allt hvad vårsäde heter i Kuopio län, åtminstone så vidt man kan bedöma af de till vägen stötande fält häremellan och Kuopio. Redan förut beslutet att företaga en vidsträcktare resa genom länet, för att göra mig närmare bekant med detsamma, anträdde jag just samma morgon eller den 4. nämnda resa till Idensalmi. Öfver allt lågo potatisskaften svarta och förstörda längs jorden, hvaremot de ovanligt bördiga och frodiga kornfälten ännu förededde en anblick, som verkligt fröjdade ögat, ehuru man visste att de buro döden inom sig. Med befolkningen i Lapinlaks hade jag utlyst sammanträde och de förklarade med en mun, det de voro öfvertygade om att inom deras församling icke en enda tunna grobart korn kommer att skördas, ja att den frosthärjade säden hvilken just nu befann sig i bästa kärnsättningen, icke ens skulle kunna användas till föda. Det arma folket stod der stumt af förtviflan och förklarade sig vara fullkomligt rådlösa och ty värr kunde jag icke åtminstone för tillfället gifva dem någon synnerlig tröst. En äldre bonde sade mig der, att sedan 1820. någon så stark frost denna tid på året icke inträffat och jag tror det väl, ty i Idensalmi berättade man mig att i Kiuruvesi under den ödesdigra natten observerats ända till 4 1/2. grader under fryspunkten. Äfven rågen, hvilken för öfrigt icke gaf förhoppningar om en skörd öfverskjutande medelmåttan, men väl på de flesta trakter vida derunder, påstås hafva blifvit frostskadad.

Jag vågar knappt tänka mig huru den närmaste framtiden skall gestalta sig: svält, härjande sjukdomar, rån och stölder – se der hvad vi enligt all sannolikhet hafva att bereda oss på och sannerligen det behöfves ens alla dessa samverkande omständigheter för att bringa till sin spets den allmänna demoralisation, som redan omisskänneligen likt en kräfta tär på samhällets rötter och som hotar att framkalla ett allmänt upplösningstillstånd.

Här äro goda råd dyra och åtminstone i närvarande ögonblick förmår jag icke för mig göra klart hvad som kan och bör göras. Så mycket torde dock en hvar kunna inse, att är man icke i tid betänkt på att under loppet af denna höst införskaffa dugligt kornutsäde, så hafva vi ett dylikt nödår att vänta äfven för nästa år. Om sådant bör ske genom regeringens försorg eller genom enskilte köpmäns företagsamhet vågar jag icke afgöra, men befarar dock att, om man sätter uteslutande sin lit till köpmännen, man löper fara att bli ohulpen, ty man vågar icke hoppas att finna köpmannen benägen att kreditera ut sin vara och att kontanterna den, dertill saknar bonden alla tillgångar. Vidare tror jag att det skulle lända den nedtryckta befolkningen till lisa och tröst åtminstone, om regeringen ville öppet förklara, att den med anledning af den förtviflade ställningen vill förunna anstånd med utkräfvande af sina fordringar samt att den endast i sådana fall vill göra sin rätt gällande, der enskilda fordringsegare icke förunna anstånd. Jag tror regeringen så mycket tryggare kunde taga detta steg, som den ty värr ändå icke kan hoppas att under nuvarande förtviflade förhållanden få emotse någon afbetalning å sina fordringar; ty snart

Finansplaneringsförord.

2° Magasinerna den 1° September
 Råg och korn ungefär — 30,000 t
 Elvskäret:
 Råg - Mjöl 30,000 M. till 1.10 — 39,000 —
~~4000 t~~ Gafna ————— 1,000
 Finansiell telegrafkost ————— 8,000
 Kvittor ————— 2000
 85,000 t

beraf Råg o. mjöl 85,000 t

Fördelning af beqvämhet till kornföda:

Ulleboäng ————— 13,000 t råg o. mjöl —
~~Ulleboäng ————— 14,000 —~~
 Åkersås ————— 13,000 —
 Ulleboäng ————— 16,500
 " " " " 4,000 korn
 " " " " 1,000 gafna
 " " " " 1,200 kvittor —
 9,000 råg —

Finansiell planering för de följande åren blifvit:
 Råg o. mjöl obetydligt korn —

2° Ulleboäng 38,000,
 Af ungefär — 5,000 — 33,000
 Finansiell del af medelstatens 8,000
 Lokalt korn 3,000 M.
 Ulleboäng ————— 37,000
 Kvittor 2,000 M. ————— ?

För organiseringen av spannmålsfördelningen i missväxtregionerna gjorde Snellman 1867–1868 noggranna anteckningar om landets spannmålsförråd, som byggde på meddelanden från guvernörerna i de olika länen (RA, JVS handskriftssamling).

finnes icke mera någon köpare vid de executiva auktionerne, och de enda som deraf ha fördel äro executorerne, hvilka under dessa hemsökelsens tider skörda rikeliga,

Wid mitt sammanträffande med folket å gästgifverierne har jag uppmanat dem att nu använda de nödfödoämnen, naturen erbjuder samt att icke hoppas på ytterligare understöd af regeringen, hvars tillgånger icke äro outtömliga. Enstämmigt har man med tårar i ögonen erkänt sin tacksamhet mot regeringen, utan hvars mellankomst man under de föregående åren skulle förgåtts. Man vågar icke heller vidare taga regeringens faderliga hjälpsamhet i anspråk, man vill söka hjälpa sig fram så godt man kan – blott det vågar man ännu bedja om, att få anstånd med sina skulder och bli försedd med kornutsäde till nästa år samt att den lösa befolkningen måtte beredas tillfälle att lifnära sig genom anställande af allmänna arbeten. Jag vågar med anledning häraf hemställa, huru icke NerKKu kanal, som redan är till 2/3. färdig kunde fulländas, så mycket hellre som dermed tvenne större ändamål skulle vinnas – det ena att rädda den lösa befolkningen från en hotande hungersdöd, det andra att för all framtid bereda en vidsträckt landsort ett oberäkneligt gagn. Jag vet att du härtill skall svara mig, att det icke finns pengar; men dertill ber jag att få genmäla, att man då genom upptagande af statslån måste anskaffa sådana, om man vill att detta land och detta folk ännu skall gälla som sådant. Wid en allmän nationalolycka måste ytterliga ansträngningar och utomordentliga åtgärder vidtagas, om man icke vill se hela nationen gå under, och emot en sådan tanke måste äfven den mäst ytliga nationalkänsla resa sig. Ingen man i detta land skall kunna beskylla Din finansförvaltning för slöseri och utpluttring af landets medel på fåvitska, improduktiva ändamål, och derföre är jag äfven fullt öfvertygad om att en hvar, som här i landet har hjerta och känsla för sitt land och åtminstone någon förmåga att tänka öfver allmänna frågor, skulle lemna fullt erkännande åt en sådan låneåtgärd.

Wäl anande allt det elände, den olyckliga natten vållat, ämnade jag redan före min afresa från Kuopio på morgonen medelst telegramm derom underrätta Dig; men då jag ännu icke kände några detaljer eller omfånget af härjningarne föredrog jag att dröja med hvarje meddelande, till dess jag vunnit någon visshet om saken. Ty värr har jag den nu och dertill den allra bedröfligaste. Förmodande att efter min afresa tillförlitliga underrättelser till länestyrelsen inlupit äfven från andra orter, betvivlar jag icke att embetet p~~e~~r telegraf meddelat Dig de samma. En gång vid länegränsen, ansåg jag mig kunna göra ett språng öfver densamma för att besöka min bror här i Kajana, hos hvilken jag ännu icke varit sedan han blef gift, oaktadt han varit det snart i 20 år. Min afsigt är att härifrån återvända till Idensalmi och derifrån vidare till Kiuruvesi, Pielavesi, Maaninga, Nilsjä, Rautavaara, Nurmis, Pieljärvi, Enotaipale, Ilomantz, Pelgjärvi, Tohmajärvi, Kiides, Kesälaks, Brääkylä och Joensuu, der jag inträffar vid tiden för det der beramade landtbruksmötet, hvarefter jag öfver Taipale och Lappevirta återvänder till Kuopio. Så snart jag återvänt och något hunnit samla mina tankar skall jag i möjligaste korthet lemna Dig redogörelse för min resa.

Enligt de notiser, hvilka till min bror Wilhelm från häradet inlupit, har följande termometerstånd under den famösa natten observerats: Hyrynsalmi 5, Kuhmo 2 å 3, Sotkamo 1, Paldamo 1 och Kajana 2. grader under fryspunkten.

Bedjande Dig om ursäkt för en omständlighet som från början icke

var afsedd, fortfar jag att förblifva

Med uppriktigaste högaktning och tillgifvenhet
en sannt tillgifven Vän och tjänare
Joh. Aug. v. Essen

Kajana den 7. September 1867.

737 *J. V. SNELLMAN – J. W. SNELLMAN G:SON* 10
9.IX 1867, TELEGRAM
Uleåborgs LA, J. W. Snellman G:son arkiv

Comerccerådet Snellman
Uleåborg

Tackar hjertligt för inbjudningen, Onödigt säga, att omständigheterna
göra resan tills vidare omöjlig.

Snellman

20

738 *J. V. SNELLMAN – A. F. WASENIUS 11.IX 1867*
HUB, SLS 408

Min käre Bror.

Haf godheten, om intet hindrar, besöka mig i afton mellan 6 och 7.
Ginge det om att medföra senaste underrättelsen om rågspriset i
Petersburg, Riga, Stettin och Stockholm samt mjölpriset i
Petersburg vara detta mig serdeles kärt.

30

Frågan är endast om goda råd i min nödställda belägenhet.

Vän och tjänare
Joh; Vilh; Snellman

d. 11 Sept 67

739 *J. A. VON ESSEN – J. V. SNELLMAN 13.IX 1867* 40
HUB, JVS handskriftssamling

Wärdaste Bror!

Från Pialavesi, der jag för tillfället befinner mig hos vår gamla vän
Ståhlberg, anhåller jag att åter få plåga Dig med några jeremiader.
Man får icke rygga tillbaka att se situationen rakt i synen och denna
anblick är förfärlig. Jag har härtills hållit sammanträden med allmogen
i Rutakko bönehustrakt, Idensalmi moderkyrka, Kiuruvesi och Lapin-
laks kappeller samt här, och enligt allt hvad jag med egna ögon kunnat
öfvertyga mig om samt presterskapets, kronobetjeningens och allmo-
gens sammanstämmande uppgifter är kornutsäde för nästa år ingen-
städes att påräkna, å många gårdar i ödetrakter har icke heller en enda
kappe rågs skördats, ty rågvexten gick ut i följd af den ogynsamma

50